GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNŢIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 65. *Duminecă, 22 Martie (3 Aprilie).* **1887.**

NOU ABONAMENTU

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu 1 Aprilie 1887 st. v., se va începe unŭ nou abonamentŭ pe trilunialŭ Aprilie, Maiu şi Iuniu, la care invitămŭ pe toţĭ onoraţii amicĭ şi sprijinitorĭ ai fóiei nóstre.

Preţulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:		Pentru România şi străinătate:	
pe trei lunĭ	3 fl.	pe trei lunĭ	10 francĭ
„ şése „	6 „	„ şése „	20 „
„ unŭ anŭ	12 „	„ unŭ anŭ	40 „

Abonarea se póte face mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate postale**.

Abonaţilorŭ de păn'acum li-se recomandă a însemna pe cuponŭ numĕrulŭ făşiei sub care au primitŭ ḑiarulŭ.

Domnii carĭ se vorŭ aboná din nou sĕ binevoéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arèta şi posta ultimă.

Braşovŭ, 21 Martie 1887.

Cu încordată atenţiune urmărescŭ cei din Berlinŭ paşii publicistului panslavistŭ rusŭ *Katkov*, care a plecatŭ dela Moscva la Petersburgŭ, unde l'a chiămatŭ Ţarulŭ *ad audiendum verbum*. Ḑiarele berlinese dau călĕtoriei lui o mare importanţă.

Katkov nu e nicĭ ministru, nicĭ nu ocupă vre-o funcţiune publică în statŭ, cu tóte aceste elŭ jócă unŭ rolŭ mare, mai mare chiar ca membrii guvernului şi este aḑĭ pe lângă Ţarulŭ omulŭ celŭ mai influentŭ în Rusia.

„Câte odată se pare chiar — ḑice „N. fr. Presse“ — că Katkov este mai puternicŭ decâtŭ toţĭ miniştrii Ţarului, ba aprópe aşa de puternicŭ ca Ţarulŭ însuşĭ. E de înţelesŭ, considerândŭ jurstările deosebite în Rusia, ca Ţarulŭ spăriatŭ de nihiliştĭ şi strîmtoratŭ de către panslaviştĭ, sĕ crédă că află în anteluptătorulŭ panslavistŭ dela Moscva unŭ raḑimŭ mai tare, decâtŭ în consiliarii sĕi, carĭ nu suntŭ purtaţĭ de unŭ curentŭ puternicŭ popularŭ. Cu tóte aceste este o apariţiune stranià, că cea mai puternică autocraţiă în Europa concede tocmai unui publicistŭ o influinţă, care trece peste capetele miniştrilorŭ şi se redică până la puterea suverană a domnitorului.“

„Ceea ce nu cutéză nicĭ o fóiă în Rusia sĕ scrie, „Gazeta de Moscva“ o spune făr' de frică şi reservă şi totdéuna d-lui Katkov îi este permisŭ a se apropia de persóna Ţarului, elŭ póte avé andienţă la elŭ totdéuna, când numai voiesce, mai de multeorĭ decâtŭ înşişĭ miniştri, a cărorŭ contrarŭ este.“

„Acestei posiţiunĭ cu totulŭ escepţionale a d-lui Katkov este a i se ascrie, că întotdéuna se consideră de unŭ evenemêntŭ însemnatŭ, décă este citatŭ la Petersburgŭ dinaintea Ţarului, căcĭ se scie, că sfatulŭ sĕu apasă greu în cumpĕnă şi că cuvêntulŭ sĕu a pricinuitŭ căderea multorŭ miniştri. De astă dată însĕ, când Katkov este din nou chiămatŭ înaintea Ţarului, privirile în tótă Europa se îndréptă cu încordare spre capitala imperiului nordicŭ, căcĭ e vorba de unŭ lucru mare, de aceea adecă, că óre învinge-va Katkov cu partida rĕsboiului, care neîncetatŭ aţîţă la ură în contra Austriei şi Germaniei, şi predică alianţa cu Francia, orĭ va succede partidei păcii de a asigura politica oficială a vechilorŭ tradiţiunĭ rusescĭ în contra atacurilorŭ contrarilorŭ ei.“

Scimŭ că în timpulŭ din urmă Katkov a atacatŭ în ḑiarulŭ sĕu cu vehemenţă politica principelui Bismarck, făcêndu'o responsabilă chiar şi pentru atentatulŭ dela 13 Martie a. c.

Guvernulŭ germanŭ s'a plânsŭ din astă causă la Petersburgŭ şi la intervenţiunea ministrului de esterne Giers i s'a datŭ lui Katkov din partea şefului administraţiei pressei unŭ avertismentŭ. Ţarulŭ însĕ a desaprobatŭ acésta mĕsură, declarândŭ, că voiesce sĕ cunóscă mai întâiu părerea opiniunei publice şi numai după aceea se va pronunţa. Avertismentulŭ în urma acésta nicĭ nu s'a publicatŭ.

Se vede însĕ că principele Bismarck i-a venitŭ în ajutorŭ lui Giers contra lui Katkov, puindu-şĭ în cumpĕnă întréga autoritate spre a face sĕ fiă trasŭ la rĕspundere publicistulŭ panslavistŭ pentru atacurile sale necurmate în contra Germaniei.

De aicĭ se esplică chiămarea d-lui Katkov înaintea Ţarului şi importanţa ce-o dau foile oficióse din Berlinŭ deeisiunei ce va urma.

Suntŭ diferite părerile în privinţa resultatului posibilŭ alŭ audienţei d-lui Katkov. In Paris se vorbesce de retragerea d-lui de Giers şi de înlocuirea lui cu actualulŭ ambasadorŭ din Berlinŭ Paul Şuvalov. In Londra se crede, că situaţiunea nu este favorabilă planurilorŭ lui Katkov.

Depinde fórte multŭ şi dela dispoşiţiunea personală a Ţarului Alexandru III şi lesne s'ar puté adeveri, că Katkov este unŭ periculŭ pentru pacea europénă. Chiămarea lui Şuwalov la Petersburg arată însĕ, că Ţarulŭ nu vrea sĕ o rupă cu Germania şi astfelŭ Katkov va trebui sĕ-şĭ mai stêmpere limbagiulŭ şi sĕ mai aştepte cu realisarea planurilorŭ sale.

Armata comună în dieta ungară.

Rĕspunsulŭ, ce l'a datŭ ministrulŭ de honveḑĭ deputaţiunei studenţilorŭ în cestiunea depunerei esamenului de oficerŭ de reservă la armata comună în limba unguréscă a provocatŭ, precum amŭ comunicatŭ, demonstraţiunĭ din partea studenţilorŭ. Cestiunea s'a adusŭ însĕ în desbatere şi în camera deputaţilorŭ.

Deputatulŭ *Meszlenyi* a interpelatŭ în acéstă privinţă pe ministrulŭ Fejervary, întrebându-lŭ: 1. Adevĕratŭ e, că ministrulŭ a ḑisŭ, cumcă nu 'ndrăsnesce sĕ propună locului competentŭ, ca esamenulŭ sĕ se pótă depune în limba unguréscă? 2. Décă e adevĕratŭ, ce motive l'au indemnatŭ a face acéstă declaraţiune? 3. In casŭ când nu s'ar îndeplini cererea d'a se depune esamenulŭ în limba unguréscă, va face paşĭ, ca aceia, carĭ nu sciu limba germană sĕ 'şĭ facă anulŭ de voluntarŭ la honveḑĭ şi după depunerea esamenului sĕ rĕmână oficerĭ la honveḑime?

Ministrulŭ de honveḑĭ *Fejervary* a rĕspunsŭ, că instrucţiunea pentru infanteriă şi cavaleriă ḑice: „Esamenulŭ teoreticŭ se face din tóte obiectele în limba germană, care e limba de serviciu a armatei c. r. E de ajunsŭ, ca voluntarii sĕ fiă înţeleşĭ; acelora carĭ n'au ca limbă maternă limba germană, nu li se cere s'o scie fluentŭ şi perfectŭ în vorbire şi în scrisŭ; ba la esamenŭ, intrândŭ candidatulŭ în amĕruntele unui obiectŭ mai greu, se póte servi de limba sa maternă séu de o limbă înţelésa de singuraticii membri ai comisiunei«. Prin urmare se cere sĕ cunóscă limba germană intru câtŭ pretinde serviciulŭ, ér terminii technicĭ sĕ'i cunóscă toţĭ în limba de serviciu a armatei comune. Aceştĭ terminĭ nicĭ nu suntŭ germanĭ, decâtŭ în fórte mică mĕsură. (O voce 'n stânga: Destulŭ de rĕi suntŭ!) Partea cea mai mare suntŭ francezĭ. (Szalay: Din causa sĕraciei limbei germane!— Furtunósă ilaritate). O procedere mai prevenitóre nicĭ nu se póte dori. Aşŭ vrea bucurosŭ se vĕdŭ, décă şi în armata francesă s'ar permite cuiva sĕ depună esamenulŭ în limba germană? (O voce 'n stânga estremă: Asta nu'i armată comună, e armată inimică! — Mare şi îndelungată larmă). Nu e nicĭ în interesulŭ statului, nicĭ în alŭ armatei, ca sĕ ajungă acésta într'unŭ chaosŭ, într'o zăpăcélă babilonică. Chiar şi dela oficerii superiorĭ honveḑĭ pretindemŭ sĕ cunóscă încâtva limba germană, şi décă nu o scie, nicĭ nu póte fi oficerŭ superiorŭ. (Aprobărĭ în drépta. Nelinisce 'n stânga şi 'n stânga estremă, de unde se aude o voce: Destulŭ! Sfêrşesce!)

Ce privesce rĕspunsulŭ meu datŭ studenţilorŭ, nu se póte combate, căcĭ în lege e esprimată comanda unitară. A introduce turnulŭ babilonicŭ în armată (Mişcare în stânga estremă) spre paguba propriilorŭ noştri fii — acésta eu unulŭ nu o facŭ, acésta o póte face celŭ ce a inventatŭ tabela minţii sănĕtóse a omului. (Viă ilaritate. O voce din stânga estremă: Comicŭ lucru!) Cum că în foile neautorisate se atacă acum la pragulŭ alegerilorŭ una séu alta, nu mĕ mirŭ. (Strigărĭ în stânga estremă: In „Pester Lloyd«!—Ilaritate.) Nu în »Pester Lloyd«. Vedeţĭ unŭ gravamenŭ în aceea că am ḑisŭ, că nu voiu întreprinde nicĭ unŭ pasŭ şi nu voiu propune, ca esamenulŭ sĕ se pótă depune numai în limba unguréscă. Da, am ḑis'o, căcĭ nu tinerimei îi pasă de urmărĭ şi de responsabilitate. (Nelinişte în stânga estremă.) Nicĭ aţîţătorilorŭ nu le pasă. (Vii aplause'n drépta. Contraḑicerĭ lărmuitóre în stânga estremă. Madarasz: Va sĕ ḑică, a pretinde limba unguréscă însemnéză a aţîţa? — Mişcare'n stânga estremă. O voce'n drépta: N'aţĭ cerutŭ numai acésta!) Când ḑicŭ aţîţătorĭ, am motive şi anume deputaţiunea junimei a plecatŭ dela mine mulţămită cu ce i am ḑisŭ, că voiu căuta sĕ obţinŭ ce se póte, fără păgubirea acelei armate, care în prima liniă e chemată a apĕra monarhia şi Ungaria. Tinerimea mĭ-a mulţămitŭ şi chiar deputatulŭ care a condus'o a fostŭ mulţămitŭ. Abia a treia ḑi începù aţîţarea. (Mare larmă'n stânga estremă. Vii aprobărĭ în drépta.) Şi acésta dovedesce, că la spatele lorŭ stau agitatorĭ. (Aprobărĭ în drépta. Larmă în stânga estremă. Strigăte: Cine suntŭ aceia?) Nu citezŭ nume; căcĭ décă lucrulŭ ajunge atâtŭ de departe, va fi tréba poliţiei sĕ'i urueze, ér nu a mea. (Vii aplause'n drépta.) Da, am ḑisŭ că nu'ndrăsnescŭ sĕ facŭ propunerea, pentru că eu nu alergŭ după morĭ de vêntŭ, ci ţiu contŭ de responsabilitate. (Aprobărĭ în drépta. Larmă'n stânga estremă.)

S'a afirmatŭ, că aşŭ fi ḑisŭ, cum că nu e omŭ cultŭ celŭ ce nu scie nemţesce. Dór nu veţĭ crede (către stânga estremă) că aşŭ puté pronunţa o asemenea gugumăniă. (Mare ilaritate. Aprobărĭ în drépta.) Am ḑisŭ însĕ, că, considerândŭ referinţele nóstre, se póte pretinde dela unŭ omŭ cultŭ sĕ vorbéscă şi alte limbĭ: nemţesce, franţuzesce ş. a. E uşorŭ lucru a se acăţa de unele cuvinte şi a le suci. (Strigărĭ în stânga estremă: Asta o face Koloman Tisza! — Larmă'n drépta. Ministrulŭ Tisza intră în sală. Vii şi îndelungate »eljenurĭ« în drépta. Larmă şi ilaritate'n stânga estremă.

Trecêndŭ la interpelare, punctulŭ ântêiu şi alŭ doilea cadŭ de sine după cele ce le-am ḑisŭ. Ce privesce a treia întrebare, rĕspundŭ că acum nu o facŭ nicĭ aceasta. (Strigăte: Nu o potŭ face!) Nu o potŭ face, pentru că legea dispune, ca voluntarii sĕ între în armata comună, care are nevoiă de elemente culte şi oficerĭ, fiindŭ ea în prima liniă chemată a apĕra Ungaria. Din aceste consideraţiunĭ nu sunt înclinatŭ şi intrebuinţezŭ încă odată cuvêntulŭ (către stânga estremă) nu cutezŭ sĕ facŭ astfelŭ de propunerĭ. Rogŭ a mi se lua rĕspunsulŭ la cunoscinţă. (Indelungate aprobărĭ în drépta.)

Intr'o altă şedinţă, deputatulŭ *Hoitsy* a ḑisŭ, că partida sa consideră armata comună ca unŭ gravamenŭ alŭ constituţiunei. Partida sa nu va vota niciodată nicĭ macărŭ unŭ crucerŭ pentru armata comună. Cei din fruntea afacerilorŭ ţĕrii au datoria sĕ respecte aspiraţiunile naţiunei şi sĕ le aplaneze calea. Dér s'a esprimatŭ oficialŭ, că în privinţa armatei trebue sĕ renunţămŭ la orĭce speranţă, astfelŭ ministrulŭ prin declaraţiunea sa nĭ-a tăiatŭ orĭce speranţă d'a ne puté împretini cu instituţiunea armatei comune. — In felulŭ acesta au mai vorbitŭ şi alţĭ deputaţĭ.

Mai interesantă a fostŭ vorbirea deputatului Alex. *Csanady*: Rĕspunsulŭ, ḑise elŭ, ce l'a datŭ ministrulŭ de honveḑĭ deputaţiunei junimei universitare, m'a convinsŭ din nou, că isvorulŭ tuturor relelor în afacerile comune trebue căutat în politica ucidĕtóre a luĭ Koloman Tisza (Ilaritate în drépta) şi în pacea armată permanentŭ. De aceea trebue sĕ căutămŭ a libera naţiunea de aceste pacoste, veḑĭ bine totŭ în marginile legii. Nu rĕmâne altceva de făcutŭ, decâtŭ, ca naţiunea însaşĭ sĕ'şĭ ié în mână grija pentru viitorulŭ ei, pentru bunulŭ şi sângele ei.

Pentru acésta este numai unŭ mijlocŭ: ca popórele constituţionale ale Europei în înţelegere cu domnitorii sĕ se unéscă spre a se restabili Polonia şi a se dóta cu o constituţiune de totŭ liberală; coróna polonă sĕ se pună pe capulŭ regelui Ungariei, Franciscŭ Iosifŭ, (»Eljen« în stânga estremă), negreşitŭ cu condiţiunea, ca între Polonia şi Ungaria sĕ nu esiste altă legătură, decâtŭ domnitorulŭ comunŭ. In schimbŭ însĕ ţĕrile austriace germane sĕ se unéscă cu Germania.

Preşedintele sună clopoţelulŭ, invitândŭ pe vorbitorŭ sĕ nu renunţe aşa uşorŭ la ţĕrile celuilaltŭ statŭ (Viiă şi mare ilaritate), ci sĕ rĕmână la obiectŭ, fiindŭ vorba de vĕduvele şi orfanii militarilorŭ. (Aprobărĭ.)

Alex. *Csanady*: Viu eu la obiectŭ; vreamŭ numai sĕ dau espresiune vederilorŭ şi dorinţelorŭ mele. Restabilirea Poloniei şi independenţa popórelorŭ arŭ fi cea mai singură bastiónă a civilisaţiunei europene. Prin unirea ţĕrilorŭ austriace s'ar pune capĕtŭ raportului încordatŭ dintre Austria şi Germania, şi este cunoscutŭ dóră, că înseşĭ elementele germane din Austria dorescŭ acéstă unire.

Preşedintele sună şi invită pe vorbitorŭ din nou sĕ revină la obiectŭ, căcĭ altfelŭ îi detrage cuvêntulŭ (Aprobărĭ.)

Alex. *Csanady*: Respectŭ avertismentulŭ d-lui preşedinte. De cândŭ lucrezŭ pe tĕrêmulŭ politicei, totdéuna am luptatŭ pentru independenţa Ungariei. Precum

n'am încuviinţatŭ pentru armata comună nicĭodată unŭ recrutŭ, nicĭodată unŭ banŭ, trebue şi aḑĭ sĕ respingŭ proiectulŭ (pentru îngrijirea vĕduvelorŭ şi orfanilorŭ militarĭ.) (Aplause în stânga estremă.)

Din camera României.

In şedinţa dela 18 Martie s. v. discutându-se asupra bugetului ministeriului de esterne la paragrafulŭ „agenţiile în străinătate şi consulatele", d-lŭ M. Kogălniceanu a luatŭ cuvêntulŭ arĕtândŭ, că România are consulate prin tóte părţile până şi prin Monaco şi prin Tunis, dér tocmai pe acolo nu are consulate, unde ca şi în Transilvania şi în Bucovina suntŭ mulţĭ Românĭ şi România are multe interese comerciale de apĕratŭ. D lŭ Kogălniceanu e de părere, ca sĕ se studieze bine lucrulŭ şi sĕ se numéscă onsulĭ acolo unde România are trebuinţă, ér unde nu suntŭ de folosŭ sĕ se desfiinţeze legaţiile. Nicĭodată însĕ nu vorŭ trebui retraşĭ legaţii de pe la Atena, Sofia, Belgradŭ şi de prin statele balcanice, cu carĭ trebue sĕ fimŭ întotdéuna uniţĭ, căcĭ politica României trebue sĕ ţintéscă spre o confederaţiune balcanică.

Ministrulŭ de esterne Ferechide recunósce că într'adevĕrŭ suntŭ multe oraşe în carĭ ar fi bine sĕ aibă România consulĭ, dér lipsesce personalulŭ şi lipsescŭ şi banii. In privinţa confederaţiunei balcanice ḑice, că guvernulŭ românŭ n'a căutatŭ şi nu caută sĕ facă propagandă în afară, nu va face nicĭ odată politică de aventurĭ; guvernulŭ are o politică de pace.

D-lŭ Kogălniceanu, replicândŭ, stărue în cele ḑise de d-sa şi cere sĕ se înfiinţeze consulate măcarŭ în Braşovŭ şi Cernăuţĭ. România trebue sĕ apere interesele sale comerciale în aceste părţĭ, şi décă până acuma nu s'au înfiinţatŭ consulate în memoratele oraşe, causa este că Ungurilorŭ nu le place sĕ védă fâlfăindŭ drapelulŭ tricolorŭ alŭ României. România însĕ trebue sĕ facă a fi respectată.

D-lŭ Nic. Ionescu presintă după acésta unŭ amendamentŭ subscrisŭ de mai mulţĭ deputaţĭ, prin care propune înfiinţarea unui consulatŭ la Cernăuţĭ şi altulŭ la Braşovŭ.

Camera aprópe în unanimitate votéză sĕ se înfiinţeze consulate la Cernăuţĭ şi la Braşovŭ. Amendamentulŭ d-lui Ciocazanu ca sĕ se înfiinţeze unŭ consulatŭ şi la Orşova se respinge.

SCIRILE ḐILEI.

In comitatulŭ *Cojocnei* (alŭ Cluşiului) asentarea s'a sĕvêrşitŭ în anulŭ acesta cu bunŭ succesŭ. Au fostŭ asentaţĭ la armata comună 236 tinerĭ, pentru reservă 23, ér la honveḑĭ 294. In cerculŭ Ormenişului contingentulŭ de 30 recerutŭ pentru armata de liniă nu s'a împlinitŭ, ér la honveḑĭ au fostŭ asentaţĭ 38, în cerculŭ Mociului s'a împlinitŭ contingentulŭ de 56 pentru armata de liniă ér la honveḑĭ au fostŭ asentaţĭ 44 tinerĭ, au fostŭ trimişĭ la supra-visitaţiă 12, nu s'au presentatŭ la assentare 26. Din ambele cercurĭ s'au constatatŭ ca apţĭ pentru serviciulŭ la glóte cu arme 315, fără arme 98, cu totulŭ neapţĭ 9.

—x—

Camera română a votatŭ înfiinţarea a *două consulate*: în *Braşovŭ* şi în *Cernăuţĭ.*

—x—

Ni se scrie din Haţegŭ: In 12 Martie s'a ţinutŭ examenulŭ la *scólele de fetiţe din Haţegŭ.* Resultatulŭ splendidŭ e a se atribui D-şórei înv. *Cornelia Lupu*, care deşi începĕtóre totuşĭ pĕtrunsă de chemarea sa cu abnegaţiune rară şi devotamentŭ şĭ-a căştigatŭ stima şi recunoscinţa părinţilorŭ de fetiţe. Lucrurile elegante de mână au contribuitŭ fórte multŭ a ridica nimbulŭ esamenului. — „*Munteanulŭ.* —

—x—

Ministrulŭ de honveḑĭ a însărcinatŭ pe cismarii din Aradŭ cu confecţionarea a 400 părechĭ de cisme pe séma glotaşilorŭ.

—x—

In curêndŭ se vorŭ începe lucrările pentru *repararea băilorŭ dela Ocna*, lângă Sibiiu, carĭ lucrări vorŭ costa 29,000 fl. Inceputulŭ se va face cu construirea unui drumŭ dela linia ferată până la băi şi la laculŭ Tököly. Se vorŭ construi după acésta 50 de cabinete nouĕ, o sală de aşteptare, una pentru jocŭ şi alta pentru musică. Loculŭ se va curăţi pe de margini şi se vorŭ face şi alte îmbunătăţirĭ. Lucrările acestea vorŭ dura doi anĭ.

—x—

La *congresulŭ didacticŭ* alŭ *României*, ce se va ţiné la Iaşĭ, s'au înscrisŭ vr'o două sute de profesorĭ.

—x—

Secţiunile *camerei române* au primitŭ proiectulŭ de lege pentru a se concede gratis pămênturĭ în Dobrogea suboficerilorŭ carĭ au luatŭ parte la ultimulŭ rĕsboiu séu au servitŭ 12 anĭ în armată.

Prigonirea limbei române şi protestŭ ridicatŭ în contra acésta.

Salnicŭ, 18 Martie 1887.

Domnule Redactorŭ! In Nr. 37 alŭ »Gazetei« Vi-se raportéză într'o corespondenţă din Sĕlagiu subscrisă de unŭ órecare „Vălénulŭ« între altele cumcă partidelorŭ române, carĭ înaintéză acte şi cu deosebire estrase matriculare de botezŭ, cununiă séu mortŭ, făcute în limba română, le facŭ autorităţile justiţiare şi cele administrative mare nedreptate respingêndu-le actele şi cerêndŭ ca aclusele făcute în limba română sĕ le céră dela respectivii preoţĭ în limba maghiară, făcêndu-le astfelŭ umblare multă şi spese marĭ. Ca sĕ nu ḑică cineva cumcă aceste suntŭ numai născocirĭ, credŭ de cuviinţă a aduce înainte date concrete întêmplate ca partide din comuna Zalnocŭ (Salnicŭ) despre care amintesce acea corespondenţă. Étă casurile:

In anulŭ 1886 locuitorulŭ din Zalnocŭ Vasilica Opre înaintândŭ la scaunulŭ orfanalŭ din Zelău lângă actele pentru întabularea unorŭ realităţĭ cumpĕrate unŭ »Estrasŭ de cununiă« datŭ de preotulŭ gr. cat. din Zalnocŭ pe basa legii în limba română, actele i s'au reîndrumatŭ pe lângă observarea, că Estrasulŭ de cununiă sĕ-lŭ alăture tradusŭ în limba statului în copiă legalisată, dându-i terminŭ de 30 de ḑile pentru pregătirea actelorŭ în modulŭ indicatŭ. Apoi este făcutŭ atentŭ interesatulŭ cumcă după acestŭ terminŭ se va şterge prenotarea despre intrarea actelorŭ la acelŭ oficiu.

Interesatulŭ reprimindu-şĭ actele reieptate şi instigatŭ de nu sciu cine veni la subscrisulŭ şi cu óreşĭ care imputare inconvenabilă ḑise că nu i-am făcutŭ bine cărţile, înţelegêndŭ că nu i-am datŭ Estrasulŭ de cununiă în limba maghiară.

Dojenindu-lŭ cu bună-voinţa dictată de prudinţa părintelui sufletescŭ pentru vorbele ce cuprindŭ o imputare necuviinciósă a unui fiu sufletescŭ către preotulŭ sĕu, imputare inspirată de unŭ rĕu voitorŭ, ilŭ capacitai, că eu am lucratŭ după lege şi chiar în înţelesulŭ legei nu puteamŭ sĕ lucru altcum. Apoi ilŭ îndrumai sĕ mérgă la advocatulŭ românŭ d-lŭ A. C. în Supurulŭ de susŭ séu la d-lŭ G. F. în Tasnadŭ şi sĕ recureze contra reieptărei actelorŭ sale. Neascultândŭ însĕ sfatulŭ meu, ci lăsându-se atrasŭ de amăgirile nu sciu cui, lăsă ca notarulŭ sĕ facă acusarea contra mea la autorităţile mele superióre pentru că nu voescŭ a-i da estrasul amintitŭ în limba maghiară. Nu sciu ce resultatŭ a avutŭ acusarea contra mea, atâta numai am de a însemna, cumcă interesatulŭ de curêndŭ a venitŭ sĕ céră pentru a doua óră Estrasulŭ de cununiă pentru ca sĕ-şĭ pótă efectui întabularea, căcĭ notarulŭ séu subnotarulŭ de atuncĭ i prăpădiră Estrasulŭ cestiunatŭ.

Étă déră o causă, în care este în jocŭ averea cetăţénului, ce plătesce dărĭ grele, tractată cu atâta uşurinţă de unŭ oficiu publicŭ, care este chiămatŭ a descurca éră nu a încurca în adinsŭ iţele afacerilorŭ dintre cetăţenii statului.

Acésta am tractat'o aşa pe largŭ, pentru ca binevoitorulŭ lectorŭ sĕ véḑă cu ce greutăţĭ are de a lupta astăḑĭ preotulŭ românŭ, cum au începutŭ a agita în contră-i autorităţĭ publice, respingêndŭ acte făcute după lege, altele învĕţândŭ şi îndemnândŭ pe poporulŭ ce forméză turma credinciósă, ca acestŭ poporŭ sĕ susciteze greutăţĭ preotului sĕu, ca turma sĕ se scóle în contra păstorului sĕu. Dér sĕ continuezŭ cu faptele concrete. Totŭ în anulŭ 1886 locuitorulŭ din Zalnocŭ Vasilica Junjoru alăturândŭ lângă acte de cumpĕrare totŭ Estrasŭ de cununiă în limba română, ii fură respinse actele totŭ dela acelŭ oficiu.

In anulŭ curentŭ locuitorulŭ din Zalnocŭ, Nuţu Varga voindŭ a şterge de pe moşiă o hipotecă şi acludândŭ la actele făcute în limba maghiară Estras matricular în limba română, actele duse la oficiulŭ judecătoriei cercuale ca oficiu pentru cărţile funduare, nu primiră nicĭ măcarŭ signatura oficiului, ci interesatulŭ fù mânatŭ sĕ facă în limba maghiară Estrasulŭ.

Aci — lucru de necreḑutŭ — trebue sĕ aducŭ la lumină împrejurarea, că *unŭ advocatŭ maghiarŭ nu a voitŭ sĕ facă rugarea de destabulare, sub cuvêntŭ că totŭ nu vorŭ fi primite rugările décă Estrasulŭ este în limba română.* Graţiosulŭ advocatŭ este d-lŭ H. K. din Taşnadŭ.

Venindŭ la mine interesatulŭ şi plângêndu-se că chiarŭ şi unŭ advocatŭ îi denégă lucrarea pentru că Estrasulŭ acela este în limba românéscă, am luatŭ Estrasulŭ şi însu-mĭ am compusŭ rugarea întreţesândŭ în aceea legile şi ordinaţiunile mai înalte pe basa cărora

---

FOILETONU.

Volapük.

Dela Bicazŭ, Martie 25. 1887.

Onorată Redacţiune!

Sperŭ, că pentru informaţiunea mai deaprópe a multorŭ stimaţĭ lectorĭ ai „Gaz. Tr." veţĭ binevoi a da locŭ în preţuita fóiă ce redigeaţĭ următórelorŭ desluşirĭ interesante faţă cu cestiunea unei limbe universale numite *Volapük.*

Fiă-mĭ decĭ permisŭ a Vĕ comunica unŭ articulŭ remarcabilŭ, referitorŭ la obiectulŭ din cestiune, pe care l'am cetitŭ şi reprodusŭ în traducere fidelă din fóia intitulată „*Christlich pädagogische Blätter*" Nr. 5. 1887. Eată acelŭ articulŭ:

» *Volapük* (din cuvintele *Vol*=lume şi *pük*=limbă). Parochulŭ emeritatŭ r. catolicŭ din Litzelstetten l. Baden On. D. Ioanŭ *Schleyer* aşa-şĭ numesce limba sa artistică inventată de elŭ însuşĭ.

Nu Schleyer e celŭ dintêiu, care a avutŭ idea de a inventa o limbă artistică, uşorŭ de învĕţatŭ pentru fiecare. Şi marele Leibnitz, spunŭ că s'a cugetatŭ seriosŭ la acésta. Insĕ trebuia, ca preotulŭ cat. Schleyer sĕ fiă celŭ dintâiu, care nu numai că a încercatŭ a realisa această ideă, dér ca sĕ şi deslege acéstă problemă aprópe perfectŭ. Idea unei limbe universale séu a lumei se vede a se fi stêrnitŭ în dênsulŭ la anulŭ 1877 în acelŭ bărbatŭ, care din tinereţele sale s'a dedicatŭ studiărei limbelorŭ strĕine cu atâta zelŭ şi succesŭ, încâtŭ astăḑĭ pricepe mai bine de 50 limbĭ şi dialecte străine, anume elŭ a începutŭ în Octomvre a anului memoratŭ a-şĭ compune „Tălmăcitorulŭ popórelorŭ" în şése limbĭ (germânesce, englezesce, franţuzesce, italienesce, spaniolesce şi rusesce). In anulŭ 1878 şĭ-a compusŭ „Alfabetulŭ lumei" şi ce e mai remarcabilŭ, ce l'a întăritŭ pre dênsulŭ în urmărirea planului sĕu, încâtŭ elŭ nu s'a mai odihnitŭ până l'a realisatŭ, a fostŭ *Austria* nóstră cea poliglotă (babilonulŭ limbilorŭ. Nota Trad.) Anume Schleyer a călĕtoritŭ în primăvéra anului 1879 prin ţĕrile nóstre cu limbĭ mestecate, şi aşa din propria esperienţă a învĕţatŭ a le cunósce. Intr'o nópte din Martie fără somnŭ petrecută deodată îşĭ ivescŭ în formă invenţiunea sa, sistemulŭ întregŭ alŭ limbei sale universale era în liniamentele principale deja gata, şi totŭ în acea nopte fù fixatŭ şi în scrisŭ. In 31 Martie 1879 începù Schleyer compunerea gramaticei şi în decursulŭ anului atâtŭ aceasta, câtŭ şi unŭ micŭ dicţionarŭ au fostŭ lucrate. In anulŭ 1880 a apărutŭ ediţiunea I. din Gramatica şi Dicţionarulŭ limbei lumei — Volapük — de Schleyer tip. în 1000 exemplare.

Aşadér abia trecură 7 anĭ deplinŭ, de cândŭ e cunoscută lumei acéstă invenţiă, şi ea a şi devenitŭ acum unŭ bunŭ comunŭ a sute de mii de ómenĭ cultivaţĭ, ce trăescŭ resfăţiţĭ pe întregulŭ rotogolŭ alŭ pămêntului. Şi ce a căşunatŭ o aşa repede lăţire a invenţiei acesteia? Rĕspunsŭ: eminenţa ei. Şi în ce stă acésta? în simplitatea ei cea mare, în claritatea, în consecvenţa ei strictă, şi, în urma acésta, în uşurătatea nepomenită, cu care se póte învĕţa. Sĕ auḑimŭ mai deaprópe principiele fundamentale de carĭ a fostŭ condusŭ Schleyer la opera sa genială.

1. „*Uni generi humano unam linquam*" (Unui genŭ umanŭ o limbă). Acésta firesce că e încă numai unŭ idealŭ, la care se lucră, a căruia realisare însĕ nicĭ in ventatorulŭ, nicĭ noi înşine nu o vomŭ ajunge. Următórele tese suntŭ însĕ în genere esecutabile în pracsă, ba într'adevĕrŭ şi esecutate în Volapük; anume:

2. „*Unei limbe, una scrisóre*". Acésta una scrisóre e Latina, pe care o folosescŭ tóte naţiunile romanice, şi cele mai multe slavice, pe care şi Germanii o cunoscŭ bine de scrisóre a tipariului şi a penei.

3. „*Unei scrisorĭ, una cetire*". Pentru a puté mĕsura mai bine însemnătatea acestui principiu, închipuiască-şĭ omulŭ, ce greutăţĭ avemŭ de a învinge d. e. noi Germanii, când voimŭ a ceti bine cuvinte franţuzescĭ séu englezescĭ. Noi vedemŭ înaintea nóstră cunoscutele litere latine, nu ne este însĕ permisŭ a le ceti după legile nóstre de cetitŭ. Şi întorsŭ: cuvintele nóstre germane de abia le mai poţĭ cunósce când le rostesce unŭ Francesŭ, şi le citesce după metodulŭ cetirei lorŭ. Cine d. e. ar puté recunósce îndată cuvêntulŭ germanŭ când ar auḑi pe unŭ Francesŭ rostindŭ cuvêntulŭ: „Roschütangsiliäng?" şi totuşĭ unŭ Francesŭ când vede înaintea sa cuvêntulŭ nostru germanŭ: Rauchutensilien după legile limbei sale nu póte sĕ le citéscă altcum decâtŭ Roschütangsiliäng; aşadér „unei scrisóre una cetire" acésta e cu putinţă numai décă se va esecuta strictŭ principiulŭ următorŭ şi anume:

4. Fiăcare vocală are numai unŭ semnŭ (una şi aceeaşĭ literă) şi vice-versa: fiăcare semnŭ numai una şi aceeaşĭ pronunciare. Se vorŭ folosi dér în Volapük cele 5 vocale cunoscute: *a, e, i, o, u*; şi cele 3 variante de tonŭ: *ä, ö*, şi *ü*. Sunete duple nu obvinŭ, prin urmare *au* este bisilabŭ, consonantele suntŭ aceleaşĭ ca în germana, numai e de însemnatŭ că litera *c* sună totdéuna ca la Italianĭ tsch; j, ca la francesĭ sch; v ca w, şi y

se dă Estrasulŭ romănesce. Actele astfelŭ înaintate le-a primitŭ judecătoria reg. cercuală ca oficiu pentru cărţile funduarĕ pe lângă observarea unui oficialŭ de acolo, că preotulŭ din Zalnocŭ voiesce sĕ întórcă lumea cu fundulŭ în susŭ. Nu sciu fi-vorŭ respinse şi actele aceste séu ba. Acésta vomŭ vedé-o.

Aceste însĕ mi am ţinutŭ de datoriă patriotică a-le aduce la cunoscinţa publică dorindŭ a fi considerate ca unŭ protextŭ rĕdicatŭ pe acéstă cale în contra unorŭ ast felŭ de procederĭ vătĕmătóre şi nedrepte. Implinindu-mĭ decĭ o datorinţă naţională şi patriotică, împlinescŭ totdeodată şi ceea ce cerŭ d lŭ deputatŭ dietalŭ Polonyi Geza când împută distinsului deputatŭ dietalŭ şi lealului cetăţénŭ Ludovicŭ Mocsary, că sĕ lase ca Nemaghiarii sĕ protesteze contra nedreptăţirei lorŭ, mai restându-mĭ sĕ rogŭ pe Escelenţa Sa d-lŭ ministru de justiţiă, sĕ binevoiascĕ a da atenţiune acestui protestŭ. Primiţĭ ş. c. l.

Ioanŭ Sonea,
preotŭ.

Aradŭ, 31 Martie 1887.

Domnule Redactorŭ! Grăbescŭ a vĕ vesti despre unŭ evenimentŭ îmbucurătorŭ în Aradŭ.

Astăḑĭ anume s'a constituitŭ *institutulŭ de creditŭ şi economii „Victoria"* în Aradŭ, de multŭ doritŭ şi simţitŭ la care legămŭ multe speranţe pentru prosperarea nóstrĕ economică.

Iniţiatorii din Aradŭ au avutŭ norocirea a câştiga pentru acestŭ institutŭ cele mai distinse persóne, carĭ oferescŭ deplină garanţă materială şi morală pentru înflorirea institutului.

Numele acestorŭ persóne fundatóre suntŭ cunoscute de cele mai reale, e de prisosŭ dér a-i recomanda, iată-i precum urméză: Ilustra familiă Mocionéscă, anume: Antonie Mocioni, George Mocioni, Dr. Alesandru Mocioni, Dr. Eugenŭ Mocioni, Davidŭ Nicóră, Mircea V. Stănescu, Dr. N. Oncu, Dr G. Vuia, Dr. N. Ciaclanŭ, Mihaiu Velicĭ, Petru Grozda, Costa Oberchner, Mihaiu Raicu, G. Dogariu, Dr. At. Şandor, Grigorie Venter, Dem. Antonescu, G Lazarŭ, Aurelŭ Suciu. şi G Florescu.

S'au esmisŭ 1000 de acţii câte de 100 fl. şi au intratŭ 1310 va sĕ ḑică cu 310 mai multŭ, care prisosŭ s'a redusŭ proporţionalŭ dela toţĭ autorii.

Adunarea generală constituantă sa ţinutŭ sub presidiulŭ d-lui George Dogariu şi a decursŭ în cea mai bună ordine

Direcţiunea institutului s'a alesŭ pe trei anĭ în următoriulŭ modŭ: *Dimitrie Boncĭ* presidentŭ, *Davidŭ Nicóră* vice-presidentŭ, *Dr. N. Oncu* directorŭ esecutivŭ, mai departe ca membri ai direcţiei: *M. V. Stănescu, G. Vuia, Dr. N. Ciaclanŭ, M. Velicĭ, Costa Oberchnez, Gr. Venter, Dem. Antonescu* şi *Aurelŭ Suciu.*

Ca presidentŭ alŭ adunării generale pe trei anĭ s'a alesŭ *G. Dogariu,* ér ca membrii ai comisiunei revĕḑĕtóre asemenea pe trei anĭ: Dr. At. *Şandorŭ,* Ioanŭ *Beleşŭ.* G. *Lazarŭ,* Ant. *Caracioni* şi Vas. *Mangra.*

Astfelŭ ne putemŭ lăuda şi noi odată cu unŭ lucru bunŭ şi sperămŭ, că acéstă »Victoriă« nu e efemeră ci este semnulŭ viitorului nostru.

Incuragearea industriei în România.

Cetimŭ în »Românulŭ«:

„Legea pentru încuragiarea industriei naţionale în România a fostŭ votată de Senatŭ în unanimitate, introducêndu-se micĭ modificaţiunĭ proiectului, care fusese studiatŭ şi votatŭ de Cameră."

„Corpurile legiuitóre şi guvernulŭ şĭ-au făcutŭ decĭ datoria procurândŭ prin lege tóte înlesnirile posibile acelora carĭ, Românĭ séu străinĭ, s'ar hotărî sĕ întemeieze în România unŭ stabilimentŭ industrialŭ cu unŭ capitalŭ de celŭ puţinŭ 50,000 de lei şi întrebuinţândŭ ḑilnicŭ 25 de lucrătorĭ dintre carĭ, după 5 anĭ dela înfiinţarea fabricei, două treimĭ vorŭ trebui sĕ fiă Românĭ."

»In tóte articulele şi paragrafele sale, legea pentru încuragiarea industriei naţionale este animată de spiritulŭ celŭ mai liberalŭ şi mai protectorŭ faţă cu actualii şi viitorii industrialĭ. Statulŭ nu puté face mai multŭ pentru industria naţională."

„Décă şi de aci înainte vomŭ continua a fi tributarii străinilorŭ până şi pentru articulele de prima necesitate şi mare consumaţiune, nu vomŭ mai fi îndrituiţĭ, după vechiulŭ şi neschimbatulŭ nostru obiceiu, a învinovăţi statulŭ. Statulŭ a făcutŭ totŭ ce a pututŭ; repeţimŭ; prin legea pentru încuragiarea industriei naţionale statulŭ şĭ-a îndeplinitŭ datoria.«

»Rĕmâne acum, pentru ca legea sĕ priméscă viéţă şi în practică sĕ-şĭ arate folósele ce astăḑĭ le are numai pe hârtiă, ca iniţiativa particularilorŭ, capitalulŭ românŭ, micŭ şi mare, sĕ între în mişcare cu prudenţa ce se cere pentru orĭce începuturĭ, dér şi cu hotărîrea şi curagiulŭ ce se cerŭ pentru orĭce primŭ pasŭ de făcutŭ pe o cale încă nebătută."

„Sta-vomŭ a enumĕra aci părţile şi punctele carĭ se vorŭ înfăţişa de acum chiar acelora, carĭ s'ar hotărî a înfiinţa stabilimente de industriă pentru satisfacerea nenumĕratelorŭ cererĭ ale consumătorilorŭ românĭ? Pentru ce amŭ face acésta când n'avemŭ decâtŭ sĕ ne uitămŭ în giuru-ne şi sĕ vedemŭ câte nu suntŭ trebuinţele nóstre şi în acelaşĭ timpŭ câte nu suntŭ materiele prime ce România produce."

„Anulŭ trecutŭ, când convenţia comercială cu Austro-Ungaria încetă şi când tarifulŭ autonomŭ intră în vigóre, o mulţime de industriaşĭ din Viena şi din părţile române ale Ardélului veniră în România, visitară diferite localităţĭ, vĕḑură ceea ce solulŭ şi subsolulŭ românŭ ar puté da unui industriaşŭ eşperimentatŭ, şi la fine pentru unii dintr'ênşiĭ puţinŭ lipsi de a nu se hotărî sĕ înfiinţeze stabilimente industriale, fabrice în unele ramurĭ ale industriei."

„O lege specială pentru încuragiarea şi protecţiunea industriei naţionale nu se afla încă în legislaţiunea nóstră. Industriaşulŭ străinŭ, necunoscêndŭ mersulŭ administraţiunei nóstre, neavêndŭ nicĭ o lămurire despre intenţiunile, de carĭ guvernulŭ er. animatŭ faţă cu stabilimentele industriale, conduse de străinĭ, se opriră în locŭ."

„Aḑĭ, legea, a cărei votare „Românulŭ" în dese rêndurĭ a cerut-o cu stăruinţă, va intra în vigóre. Străinulŭ care va înfiinţa o fabrică în România, va sci, carĭ suntŭ drepturile lui şi carĭ ajutórele ce statulŭ se obligă a-i da când elŭ va îndeplini condiţiunile prevĕḑute în primulŭ articulŭ alŭ legei pentru încuragiarea industriei naţionale."

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PETERSBURGŬ, 2 Aprilie. — Scirea despre încercarea de atentatŭ în contra Ţarului la Gacina este falsă şi nebasată. Nu s'a petrecutŭ nicĭ unŭ atentatŭ, nicĭ vre-o altă faptă nelegiuită.

BERLINŬ, 2 Aprilie. — Cancelarului Bismarck i s'au făcutŭ erĭ cordiale ovaţiunĭ din incidentulŭ ḑilei nascerei sale. Prinţii casei imperiale, miniştrii, secretarii de statŭ l'au felicitatŭ în persónă. După améḑĭ s'a dusŭ Bismarck la împĕratulŭ, care a voitŭ sĕ-i gratuleze în persónă. Din întrulŭ imperiului germanŭ precum şi din afară sosescŭ necurmatŭ gratulaţiunĭ şi darurĭ.

LONDRA, 2 Aprilie. — In camera comunelorŭ a declaratŭ Fergusson că guvernulŭ n'a primitŭ nicĭ o scire despre pretinsulŭ atentatŭ în contra Ţarului.

ROMA, 2 Aprilie — In nóptea trecută s'au sêmţitŭ violente sguduiturĭ de pămêntŭ în Forli.

DIVERSE.

Sfîrşitulŭ lumiĭ. — Lumea se va sfîrşi, după câtŭ se pare, tocmai peste ḑece milióne de anĭ. Nicĭ mai târḑiu, nicĭ mai curêndŭ. Aşa ḑice sir Wiliam Tompson, marele fisicianŭ englesŭ, profesorŭ la universitatea din Glasgow şi pe care nu-lŭ póte bĕnui nimenĭ, că vrea sĕ gluméscă. Şi apoi elŭ are şi motive, pe care le-a desvoltatŭ mai ḑilele trecute la adunarea instituţiei regale din London. Thompson crede, ca şi Helmholtz, că sórele e pe cale de a se rĕci, adecă de a se contracta pe mĕsură ce se răcesce, aşa încâtŭ temperatura rĕmâne aprópe statornică. Căldura sórelui e egală cu aceea, care ar trebui pentru desvoltarea unei puterĭ de 476 milióne de cai aburĭ, adecă aprópe 78,000 cai-aburĭ pe metru pătratŭ din suprafaţa sórelui. Orĭcâtŭ suntŭ de enorme cifrele acestea, teoria dinamicŭ a căldurii ne arată, că trebue sĕ-i fiă de ajunsŭ sórelui o restrângere de 35 metri pe anŭ pentru a emite în spaţiu aceeaşĭ căldură. In condiţiile acestea raḑa sórelui scade cu o sutime în 2000 de anĭ. Va sosi neapĕratŭ decĭ unŭ momentŭ, când temperatura lui va scădea. Şi în urma unorŭ socotelĭ fórte precise s'a statornicitŭ la ḑece milióne de anĭ terminŭ, când temperatura sórelui nu va mai putea fi îndestulătóre, spre a da viaţă globului pămêntescŭ. Aceleaşĭ date, aplicate la trecutŭ, arată, că sórele nu póte sĕ aibă o viéţă mai lungă de două-ḑecĭ de milióne de anĭ, orĭ-care i-ar fi originea: séu că a fostŭ resultatulŭ unei lumĭ preexistente, séu că a fostŭ resultatulŭ îndesării unorŭ nebulóse. Geologii şi naturaliştii, cum toţĭ sciu, au gustŭ sĕ admită pentru pămêntŭ o viéţă multŭ mai vechiă. Fisicianulŭ dela Glasgow nu se învoesce însĕ cu dênşii.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

---

ca ie; ch, ck, qu, şi w în Volapük nu obvinŭ.—O uşurătate mare resultă şi din regula următóre:

5. *„Tóte vocalele suntŭ lungĭ"* prin acésta cadŭ tóte regulele stabilite în alte limbĭ despre lungimea şi scurţimea silabelorŭ.

6. *„Fiăcare cuvêntŭ 'şĭ are tonulŭ pe silaba din urmă"* şi aşa fiecare studentŭ de Volapük remâne cruţatŭ de bovisarea regulelorŭ de accente atâtŭ de lungĭ.

7. Tóte substantivele, firesce, décă nu însemnéză lucrurĭ femeescĭ—suntŭ de genulŭ bărbătescŭ. Cu „Quae maribusulŭ" decĭ nu are a se produce nicĭ unŭ discipulŭ alŭ Volapükiştilorŭ. Elŭ trebue sĕ 'şĭ însemne numai că d. e. unŭ bou nu e vacă, că o iépă nu e armăsarŭ, şi aşa elŭ niciodată nu va deveni obiectŭ de risŭ pentru că n'a nemeritŭ genulŭ. — Către aceste se mai adauge:

8. *„Volapük nu are articlu";* frumosŭ sună însĕ cele din urmă regule principale:

9. *„In Volapük numai una* (singurŭ unica) *declinaţiă şi numai una conjugaţiă este".*

10. *„Fiăcare regulă este fără escepţiă".*

Cine dér nu se va ispiti după aceste principie măreţe de pofta de a cunósce mai de aprópe organismulŭ limbei? Sĕ privimŭ decĭ puţintelŭ mai deaprópe în gramatică! Care e d. e. acea unică declinaţiă?

Regula: La rădĕcina cuvêntului, care e totdéuna Nominativulŭ, în Genitivŭ se adauge a, în Dativŭ e, în Acusativŭ i; pluralulŭ se formézĕ décă la forma respectivă a singularului se adauge unŭ s. Prin urmare: fat= tata séu tată, fats=taţii séu taţĭ ş. a. Aşa se declină tóte cuvintele substantive, adjective, numeralie şi pronume, décă acele stau singure de sine. Décă însĕ adjectivele, numeraliele, séu pronumele stau nemijlocitŭ după propoziţiunea principală de care se ţinŭ, nu trebue sĕ li se adauge nicĭ unŭ semnŭ de casŭ.

Urmarea seriei vocalelorŭ şi variantelorŭ de tonŭ, pr cum deja s'a premisŭ în punctulŭ 4, formézĕ unŭ espedientŭ eficace spre poprirea memoriei, aşa d. e. numerii dela 1 până la 10 suntŭ formaţĭ după urmarea una după alta a vocalelorŭ şi variantelorŭ de tonŭ din seria lorŭ:

bal (1), tel (2) kil (3), fol (4), lul (5) mäl (6), vel (7), jöl (8), zül (9).

Insemnare: Cine voiesce a numĕra şi mai departe sĕ-şĭ însemne că în Volapük litera s jócă acelaşĭ rolŭ ce'lŭ are nula (zero) în calculaţiunĭ, aşa se ḑice 10= bals 20=tels, numerii intercalarĭ se formézĕ prin adiţiă aşa 11=10 şi 1=balsebal, ş. a.

Incă şi mai genială e proiectată conjugaţia. Cu ajutorulŭ seriei de mai susŭ lesne îşĭ póte omulŭ adnota, că:

a lŏ *fob* însémnă: eu iubescŭ=presentŭ
ä „ „ » , iubeam=imperfectŭ
e „ „ » » am iubitŭ=perfectŭ
i „ „ » » am fostŭ iubitŭ=plp. perfectŭ.
o „ „ » , voiu iubi=futurŭ
u „ „ » » voiu fi fostŭ iubit futurŭ exact.

Pasivulŭ în unŭ minutŭ se póte învĕţa. Se pune adecă dinaintea formelorŭ respective a activului unŭ *p* aşa d. e. pä'löfob=eu eram iubitŭ.

După aceste de iniamente, uşorŭ se vede pentru ce s'a lăţitŭ aşa repede Volapük.

Precum afirmă unii, s'ar puté învĕţa gramatica limbei acesteia în atâtea ḑile, în câţĭ anĭ se învaţă orĭcare altă limbă viuă. Greutatea o căşună numai învĕţarea vocalelorŭ — a cuvintelorŭ — dér aşa e la începutŭ orĭ şi care altă limbă; şi apoi Volapük are pentru sine acelŭ avantagiu, că şĭ-a împrumutatŭ rădĕcina cuvintelorŭ sale din cele mai cunoscute, şi mai lăţite limbe d. e. din englesa mai bine decâtŭ a 3 a parte, din germana a 4-a parte, şi din alte asemenea; prin urmare fiăcare naţiă îşĭ va afla în Volapük multe cuvinte cunoscute de-ale limbei sale.

Ar mai fi încă a se rĕspunde la întrebarea: Corespunde o astfelŭ de limbă artistică unei necesităţĭ sêmţite în genere? Noi trebue sĕ ḑicemŭ da, cu tótă certitudinea. Inainte de asta a fostŭ limba latină care a sucursŭ lipsei acesteia, încâtŭ ea a fostŭ limba de corespondenţă a tuturorŭ învĕţaţilorŭ.

De când însĕ prin schimbarea relaţiunilorŭ limba latină nu mai e capabilă a corĕspunde destinaţiei acesteia frumóse, de când cultura mai multŭ realistică a produsŭ unŭ numĕrŭ mare de învĕţaţĭ, carĭ de pildă au eşitŭ din şcólele róstre reale nicĭ n'au mirositŭ latina, de atuncĭ însémnă a conta cu adevĕrulŭ, ca sĕ nu-i ascrie nimenĭ Latinei unŭ preţŭ mai mare, decâtŭ îlŭ are într'adevĕrŭ.

O limbă viuă însĕ niciodată nu se va puté introduce ca limbă comercială generală şi de comunicaţiune, căcĭ odată esistă rivalitatea naţiunilorŭ singuratice, care niciodată nu va concede o astfelŭ de preeminenţă unei singure limbe. (Cugete omulŭ numai la cérta limbelorŭ din Austria!) şi afară de aceea fiăcare limbă viuă, şi anume în gramatică, din causa regulelorŭ şi escepţiilorŭ aşa de multe, apoi escepţii dela escepţii causéză prea multă ostenélă studentului. Volapük amendurorŭ acestorŭ impedecărĭ le-a aflatŭ léculŭ. Volapük e pentru fiăcare naţiă limbă nouă, şi totuşĭ în parte cunoscută; şi Volapük se póte studia cu o uşurinţă estraordinară. Decĭ fiăcare omŭ cultŭ sĕ înveţe limba universală a lui Schleyer! Intrebărĭ obveniende se rĕspundŭ prin Redacţiunea dela fóia „Christlich päd. Blätter" din Viena.«

G. C.

Cursulŭ la burza de Viena

din 30 Martie st. n. 1887

Rentă de aurŭ 5%	101 90	Bonurĭ croato-slavone	104.50
Rentă de hârtiă 5%	88 55	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	150.50	Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98 80	Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	123 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 —	Renta de hărtiă austriacă	80 80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	116 25	Renta de arg. austr.	81.50
Bonurĭ rurale ungare	104.50	Renta de aurŭ austr.	113 60
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.50	Losurile din 1860	133.50
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104.50	Acțiunile băncel austro-ungare	881 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 50	Act. băncel de creditŭ ung.	287.30
Bonurĭ rurale transilvane	104 75	Act. băncel de creditŭ austr.	285.40
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	6.—
		Napoleon-d'orĭ	10.09
		Mărcĭ 100 împ. germ.	62 65
		Londra 10 Livres sterlinge	127.80

Cursulu pieței Brașovŭ

din 31 Martie st. n. 1887.

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	8.45	8.49
Argint românesc	8.40	8.45
Napoleon-d'orĭ	10 05	10 09
Lire turcescĭ	11.40	11.45
Imperialĭ	10.40	10.45
Galbenĭ	5 95	6.—
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	101.—	102.—
" " 5%	98.—	99.—
Ruble Rusescĭ	112.—	113.—
Discontulŭ	7—10% pe anŭ.	

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fășia sub care au primitŭ ḍiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și postaultimă.

Décă se ivescŭ iregularitățĭ la primirea ḍiarului onor. abonațĭ suntŭ rugațĭ a ne încunosciința imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze *ADMINISTR. „GAZ. TRANS"*

TARIFA
anunțurilorŭ și inserțiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. —cr. 6.
Pentru inserțiunĭ și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repețirĭ de 3— 4 orĭ	10%
" " " 5— 8 "	15%
" " " 9—11 "	20%
" " " 12—15 "	30%
" " " 16—20 "	40%
Dela 20 de repețirĭ în susŭ	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ și reducerĭ și peste cele însemnate mai susŭ.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.